

Av. Mustafa AVCI

Yargıtay Kararları Işığında Sendika Üye veya Delegelerinden Beşte Birinin Olağanüstü Genel Kurul İstemlerinin Değerlendirilmesi

T.C. YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

Esas No : 2009/14525
Karar No : 2009/12013
Tarihi : 28.4.2009

DAVA

Davacı, genel yönetim kurulunun 488 sayılı yazısının 10. maddesi gereğince işten el çektirilmesine, en kısa süre ve mahkemece tayin edilecek tarihte sendika genel kurulun toplanmasına, bu işlemleri yürütmek ve yeni yönetim kurulu seçilinceye kadar TMK'nu hükümleri gereğince bir veya üç kayyım atanmasına karar verilmesini istemiştir.

Yerel Mahkeme, isteği hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla, dava dosya-

sı için Tetkik Hakimi N. Çoruh tarafından düzenlenen rapor dinlendikten sonra dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

KARAR

Dava, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca sendika genel kurul delegelerinin beşte birinin yazılı olarak sendika genel kurulun olağanüstü toplanması talebinin reddine dair genel yönetim kurulu kararının iptali, sendika genel yönetim kuruluna işten el çektirilmesi, sendika genel kurulu toplamak ve yeni yönetim kurulu seçilinceye kadar cari işlemleri yürütmek üzere bir veya üç kişilik kayyım atanması istemine ilişkindir.

Davacılar, davalı Türk Haber Sendikası'nın son olağan genel kurulunun 20.1.2008 tarihinde toplandığını, davalı sendikanın toplam delege sayısının 194 olduğunu, bu delegelerden 94 delegenin noter kanalı ile davalı sendikaya ihtarname göndererek ge-

nel başkan ile genel yönetim kurulu üyeleri ve genel şube başkanları arasında da uyumsuzluk yaşandığını, genel yönetim kurulu üyesine yasaya aykırı olarak harcırah ödediğini, konfederasyonun karşı çıkmasına rağmen 2008 yılı toplu görüşmelerinde sözleşmeli personel istenerek sendika ilkelerine aykırı hareket edildiğini, şube başkanlarına ve il temsilcilerin huzur hakkı ödemediği halde genel yönetim kurulu üyelerine ikramiye ödediğini, yeni makam aracı alınıp genel merkezde tadilat yapılarak sendikayı borç altına sokulduğu, şube aidat gelirlerinin %49'nun şubeye geri döneceği belirtildiği halde bazı şubelere bu oranın çok altında bazılarında ise çok üstünde avans gönderilerek şubeler arasında ayrımcılık yapıldığı, şube başkan ve üyelerin çalışmalarının desteklenmediği, bunun sonucu delegelerin genel yönetim kurulu üyelerine güvenlerinin kalmadığını, tüm bu nedenlerle genel kurul delegelerinin yarısından fazlasının sendika genel kurulunun olağanüstü toplanmasını istediklerini, bu talebinin Genel Yönetim Kurulunun 16.2.2009 tarih ve 488 sayılı kararı ile genel kurul talebinin iddialara dayanak belgelerinin eklenmediği gerekçesiyle reddedildiğini, oysa yasanın aramadığı bir koşulun tüzükle kabul edilemeyeceğini, tüzüğün yasaya aykırı olduğunu, genel kurul talebinin reddinin hakkın kötüye kullanılması olduğunu belirterek Genel Yönetim Kurulu'nun 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun 10. maddesi gereğince işten el çektilmesine, sendika genel kurulunun toplanmasına kadar cari işlemleri yürütmek ve genel kurulun toplanmasını sağlamak üzere TMK'nu hükümleri gereğince bir veya üç kayyım atanmasına karar verilmesini istemiştir.

Davalı sendika, davacıların uyumsuzluk iddialarının da belirtilen toplantı sebeplerinin yasa, tüzük hükümlerine uygun olduğunu, olağanüstü genel kurul talep eden delege sayısı yeterli olsa bile olağanüstü genel kurul talep gerekçelerinin haklı ve objektif

olması gerektiği, iddialarla ilgili delillerinin sunulmadığı, hukuki dayanaktan yoksun olduğunu savunarak davanın reddini istemiştir.

Mahkemece 4688 Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca genel kurul delegelerinin beşte birinin talep etmesi yeterli olduğunu, başka bir koşula özellikle haklı ve objektif neden veya tüzükte belirtildiği gibi genel kurul gerekçelerinin dayandığı delil ve belgelerin ihtarnameye eklenmesine gerek olmadığını, olsa bile ileri sürülen nedenlerin genel kurulun olağanüstü toplantıya çağırılması için yeterli olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Davalı, kararın yerleşik içtihatlarla, usul ve yasaya aykırı olduğunu belirterek bozulmasını istemiştir.

Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun 10. maddesinde "Olağanüstü genel kurul, yönetim kurulu veya denetleme kurulunun gerekli gördüğü durumlarda ya da genel kurul üye veya delegelerinin beşte birinin yazılı isteği üzerine en geç altmış gün içinde toplanır." denilmektedir.

Buna göre genel kurul delegelerinin beşte birinin talep etmesi halinde genel kurulun olağanüstü toplantıya çağırılması gerektiği mutlak olarak kabul edilmemesi gerekir. Genel kurul delegelerinin beşte bir sayısal çoğunluğu sağlama koşulu yanında toplantıyı gerektiren sendika için örneğin sendika için tüzük değişikliği, sendikanın başka sendikaya katılması, başka sendika ile birleşmesi, genel merkezin başka yere taşınması veya yönetim kurulunun istifa etmesi, grev kararı gibi yeterli ve inandırıcı nedenler bulunmalıdır. Aksi durumda azınlığın yasaların tanındığı bu hak ile çoğunluğun iradesine hakim olmak yolu açılmış olur ki bu hukukça korumaz. Bunun için genel kurul delege veya üyelerinin beşte bir çoğunluğunun bu hakkını kendi üyelik veya delegelik haklarından daha çok sendikanın çıkarlarını göz önünde bulundurarak

iyiniyet ve dürüstlük kuralları çerçevesinde kullanılmalıdır.

Bu nedenle mahkemece yapılacak iş; olağanüstü genel kurulun toplanmasının istenmesi sebeplerinin somut ve nesnel olarak saptanarak anılan sebeplerin olağanüstü genel kurulun toplanmasını gerektirecek nitelikte olup olmadığının araştırılıp oluşacak sonuca göre hüküm kurulmalıdır.

Yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ

Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 28.4.2009 gününde oybirliğiyle karar verildi.

KARARIN İNCELENMESİ

Öncelikle belirtmek gerekir ki incelemeye konu uyuşmazlık 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu 10. maddesine dayalı olmakla birlikte, yasal düzenlemedeki benzerlik ve paralellik itibarıyla 2821 sayılı Sendikalar Kanunu çerçevesindeki istemler ve sendika/şube genel kurulları bakımından da geçerli ve yol göstericidir.

Yargıtay kararına konu olay ve uyuşmazlık esas olarak “olağanüstü genel kurul, yönetim veya denetleme kurulunun gerekli gördüğü durumlarda ya da genel kurul üye veya delegelerinin beşte birinin yazılı isteği üzerine en geç altmış gün içinde toplanır..” düzenlemesine ilişkindir. (4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu m. 10/4, 2821 sayılı Sendikalar Kanunu m.12/5 aynı içerikte olup, 4688/10 bir anlamda 2821/12 ve 53. maddenin tek madde halinde düzenlenmesinden ibarettir. 4688 sayılı Kanunun aksine 2821 sayılı Kanun bakımından olağanüstü genel kurulun toplanması için herhangi bir süreye yer verilmemiştir.)

Sendika veya şube olağan genel kurullarının en geç üç yılda (2821 sayılı Sendikalar Kanunu bakımından dört yıl) bir toplanması zorunlu olup, tüzüklerde daha kısa bir sürede toplanması öngörülebilecektir. Yasa koyucu, sendika tüzel kişiliklerinin niteliklerinden hareketle, ortaya çıkabilecek gelişme ve ihtiyaçlar nedeniyle belirli şartların gerçekleşmesine dayalı olarak söz konusu olağan genel kurul dönemleri dışında da sendika/şube genel kurullarının toplanmasının gerekebileceğini öngörmüş, buna ilişkin düzenlemelere yer vermiştir (Ben-

zer düzenlemeler 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda da bulunmaktadır.).

Anılan üç veya dört yıllık olağan genel kurul dönemlerinin bitmesinden önce yapılan genel kurullar olağanüstü genel kurul olarak kabul edilecektir (9. HD. 26.03.1998/5970-5925).

İncelemeye konu Yargıtay bozma kararından anlaşıldığı kadarıyla; son olağan genel kurulunu 20.01.2008 tarihinde gerçekleştiren davalı sendikanın toplam delege sayısı 194 olup, delegelerden 94'ü noter kanalıyla ihtarname keşide ederek, genel başkan ile genel yönetim kurulu üyelerine yasaya aykırı olarak harcırah ödendiğini, konfederasyonun karşı çıkmasına rağmen 2008 yılı toplu görüşmelerinde sözleşmeli personel istenerek sendika ilkelerine aykırı hareket edildiğini, şube başkanlarına ve il temsilcilerine huzur hakkı ödenmediği halde genel yönetim kurulu üyelerine ikramiye ödendiğini, yeni makam aracı alınıp genel merkezde tadilat yapılarak sendikanın borç altına sokulduğunu, şube aidat gelirlerinin %49'unun şubeye geri döneceği belirtildiği halde bazı şubelere bu

1/5 üye veya delegenin genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırma hakkının iyi niyet kuralları çerçevesinde ve sendika tüzel kişiliğinin çıkarlarını gözeterek şekilde kullanılması gerekir.

oranın çok altında, bazılarında ise çok üstünde avans gönderilerek şubeler arasında ayrımcılık yapıldığını, şube başkan ve üyelerinin çalışmalarının desteklenmediğini, bunun sonucu delegelerin genel yönetim kurulu üyelerine güvenlerinin kalmadığını, tüm bu nedenlerle genel kurul delegelerinden yarısından fazlasının sendika genel kurulunun olağanüstü toplanmasını istediklerini, bu taleplerinin Genel Yönetim Kurulu'nun 16.02.2009 tarih ve 488 sayılı kararı ile genel kurul talebine dayanak belgelerin eklenmediği gerekçesiyle reddedildiğini, oysa Yasanın aramadığı bir koşulun tüzükle kabul edilemeyeceğini, tüzüğün yasaya aykırı olduğunu, genel kurul talebinin reddinin hakkın kötüye kullanılması olduğunu belirterek Genel Yönetim Kurulu'nun 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun 10. maddesi gereğince işten el çektirilmesi, sendika genel kurulunun toplanmasına kadar cari işlemleri yürütmek ve genel kurulun toplanmasını sağ-

na göre karar verilmesi gerektiğinden bahisle bozmuştur.

Yargıtay bozma kararında 1/5 üye veya delegenin istemiyle genel kurulun olağanüstü olarak toplanmasına dayanak oluşturabilecek olay, gelişme ve gerekçelere örnekler verilmiş olup, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin bu konudaki içtihatları isabetli, tutarlı ve istikrarlı değerlendirmeler içermektedir. Gerçekten de özel daire konuya ilişkin önceki değerlendirmelerinde de olağanüstü genel kurulun toplanmasına yönelik 1/5 üye veya delegeye tanınmış hakkın mutlak olarak anlaşılması gerektiğine işaret edilmiştir (9. HD. 26.06.1997/10670-13018 ..1/5'in talebiyle olağanüstü genel kurulun toplanmasını mutlak olarak kabul etmemek gerekir. 9. HD. 30.01.2002/880-1752 sendika olağanüstü genel kurulu toplandıktan altı ay sonra tekrar olağan genel kurul istemi ancak haklı gerekçeler bulunduğu ve belgelendiği takdirde kabul edilmelidir. Her genel kurul toplan-

Olağanüstü genel kurul nedenleri tarih, zaman, yer, olay ve kanıtlarıyla somut olarak ortaya konulmalı, soyut ve tek taraflı isnatlara itibar edilmemelidir.

lamak üzere Türk Medeni Kanunu hükümleri gereğince bir veya üç kayyım atanması istemiyle dava açmış, mahkemece yargılama sonucunda 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca genel kurul delegelerinin beşte birinin talep etmesinin yeterli olduğu, başka bir koşula özellikle haklı ve objektif neden veya tüzükte belirtildiği gibi genel kurul gerekçelerinin dayandığı delil ve belgelerin ihtarnameye eklenmesine gerek olmadığı, olsa bile ileri sürülen nedenlerin genel kurulun olağanüstü toplantıya çağırılması için yeterli olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Davalı sendikanın temyiz istemini görüşen Yargıtay 9. Hukuku Dairesi ise, 1/5 üye veya delegenin talebiyle olağanüstü genel kurul toplantısına ilişkin genel değerlendirmelerden sonra kararda işaret edilen gerekçelerle yerel mahkeme kararını araştırma yapılarak sonucu-

tısı büyük emek ve masraf gerektiği gibi aday olanlardan bir kısmının kazanması bir kısmının kaybetmesi de doğal kabul edilmelidir. 9. HD. 03.04.2007/10760-9284 olağan genel kuruldan kısa bir süre sonra olağanüstü genel kurul isteminde bulunmuş olduğu gibi, bu süre içinde 39 hafta olduğu ve bunun 33 haftasında genel yönetim kurulunun toplanarak işleri yürüttüğü, gerektiği halde yapılmayan işler hakkında somut bir olgu ortaya konulmadığı, olağanüstü genel kurulun toplanmasını gerektirecek ciddi ve objektif nedenlerin kanıtlanmadığı ve istemin reddi gerekeceği, 9. HD. 16.10.2008/31167-27277 ... olağanüstü genel kurul için 1/5 üye veya delegenin talebi gerekli, ancak yeterli değildir. Bunun yanında genel kurul talebinde somut sebeplerin ve delillerin gösterilip gösterilmediğinin sendika yönetim kurulunca dikkate alınarak ciddi ve somut olguların varlığı halinde toplantıya karar verilmelidir.).

Sendika olağanüstü genel kurulu toplandıktan altı ay sonra tekrar olağan genel kurul istemi ancak haklı gerekçeler bulunduğu ve belgelendiği takdirde kabul edilmelidir.

Bozma kararında örnek olarak gösterilen olay ve gelişmelerin olağanüstü genel kurulun toplanması bakımından yeterli olacağı açık ise de olağanüstü genel kurul sebeplerinin bunlardan ibaret bulunmadığı, dava dilekçesinde ileri sürülmüş hususlardan bir çoğunun da kanıtlanması halinde olağanüstü genel kurula dayanak oluşturabileceği değerlendirilmektedir. Nitekim, bozma kararında da söz konusu olay ve durumların gerçekliğinin araştırılması ve olağanüstü genel kurulun toplanmasını gerektirecek nitelikte olup olmadığının değerlendirilmesi ve buna göre karar verilmesi gerektiğine işaret edilmiştir.

Her ne kadar maddenin “..genel kurul üye veya delegelerinin beşte birinin yazılı isteği üzerine.. toplanır.” şeklindeki lafzından salt 1/5 üye veya delegenin yazılı istemi üzerine olağanüstü genel kurulun otomatik olarak toplanacağı gibi bir görüşe ulaşmak mümkün ise de kararda da isabetle vurgulandığı üzere böyle bir kabul azınlığın çoğunluk üzerinde baskı oluşturması, çoğunluk iradesini akamete uğratması sonucunu doğurabileceği gibi sendikanın gerçek işlevlerini yerine getirmesi, sendikal faaliyetlerin yürütülmesinde çok büyük güçlükleri de beraberinde getirecektir. Çünkü sendikal yapılar içinde niteliği gereği 1/5’lik bir gayri memnun kitle her zaman bulunabilecektir. Genel kurulların toplanmasının mali külfeti ve üyelerin aidatlarından oluşan sendika kaynaklarının bu kuruluşların gerçek amacı dışında kullanılması bir yana, devamlı olarak bir iç mücadele içinde bulunan sendikaların üyelerin hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmesi çeşitli zorluklar ortaya çıkaracaktır. Dolayısıyla, olağanüstü genel kurullar belirli şartların oluşması sonucu, son çare olarak başvurulması gereken istisnai

yöntemler olmalıdır. Böyle olunca, sendika içi yollar veya başkaca yöntem ve mekanizmalarla ortadan kaldırılabilecek hususlar olağanüstü genel kurul nedeni olarak kabul edilmemelidir. Örnek olarak herhangi bir yönetim kurulu üyesi, başkan veya unvanlı görevdeki boşalma halinde bu konu olağanüstü genel kurul nedeni olmamalı, sorun sendika ana tüzüğü, mevzuat düzenlemeleri çerçevesinde çözüme kavuşturulmalıdır. Aynı şekilde uygulanan sendikal politika ve yöntemler sonunda ortaya çıkan ciddi üye kayıpları olağanüstü genel kurul nedeni olabilirken, mevzuattaki değişiklikler ya da yargı kararları sonucunda -tamamen sendika yönetiminin inisiyatif veya iradesi dışında- sendikanın örgütlü bulunduğu bazı işyerlerinin dahil olduğu işkolunun değişmesi şeklinde ortaya çıkan üye kayıpları olağanüstü genel kurulun toplanmasını gerektirmeyecektir. Yine -sendikal ilkelerle açıkça çatışmadıkça- tercih edilen sendikal politikalar ve yöntemler daha bir hoşgörüle karşılanabilirken, özellikle akçalı konularda daha dikkatli ve duyarlı davranılması gerekebilecektir. Yolsuzluk iddiaları konusunda öncelikle denetim ve disiplin kurullarının göreve çağırılması, gerekirse bağımsız denetçi raporu talep edilmesi, adli ve idari makamlara intikal ettirilmesi, olayın tüm boyutları ve yönleriyle açıklığa kavuşmasından sonra ancak olağanüstü genel kurul prosedürünün işletilmesinde sayısız yarar bulunmaktadır.

Nitekim, 28.04.2009/6700-12011 sayılı bir başka Yargıtay kararında da -muhtemelen aynı yaklaşımla- ..şube genel kurulunun toplandığı tarihten itibaren bir yıl geçmesine rağmen şube başkanının şube adına banka hesabı açtırmadığı, şube sekreteri ve şube mali sekreteri ile birlikte noterden imza sirkülerini vermediği, şube

Yolsuzluk iddiaları ve parasal konular, sivil toplum ve özelde sendikalara verdiği dolaylı ve dolaysız zararlardan dolayı daha bir duyarlılıkla ve dikkatle değerlendirilmelidir.

Olağanüstü genel kurullar belirli şartların oluşması sonucu, son çare olarak başvurulması gereken istisnai yöntemler olmalıdır.

hesabı yerine genel merkezden şube başkanına gelen avans ile şube yönetim ve denetim kurullarının bilgisi dışında harcamaların şube başkanı tarafından yapıldığı, şube başkanının sendikaya ait aracı şahsi işlerinde kullanmak gibi keyfi davranışlar sergilediği, bu davranışların şube üyelerinin sendika yönetimine güvensizlik oluşturduğu, söz konusu durumların olağan genel kurulun toplantısına kadar beklenebilecek sebepler olmadığı, aksine dava dilekçesinde belirtilen konuların olağanüstü genel kurulun toplanmasını gerektirir nitelikte uyuşmazlıklar olduğu dikkate alınarak, olağanüstü genel kurul taleplerinin kabulü gerektiğine karar verilmiştir.

Olağanüstü genel kurul istemlerinde tarih, zaman, yer, olay ve kanıtlarıyla olağanüstü genel kurulun toplanmasını gerektiren nedenler somut olarak ortaya konulmalı, soyut ve tek taraflı isnatlara itibar edilmemeli, yönetim kurulu gerektiğinde re'sen de araştırma yapmak suretiyle sonuca ulaşmalıdır.

Bu arada, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin olağanüstü genel kurul talebiyle ilgili 1/5 üye veya delege sayısının tespitinde kesinleşen son olağan/olağanüstü genel kurul delege sayısı esas alınmak ve bu arada çeşitli sebeplerle üyelik/delegelik sıfatını kaybedenler düşülmek suretiyle 1/5'lik nisabın gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesi gerekeceğine (9. HD. 03.06.1999/8744-9776) yeterli imzayla olağanüstü genel kurul talebinde bulunulmasından sonra bir kısım delegelerin bu istemlerinden vazgeçmesi sonucu 1/5'in altına düşülmesinin davanın reddini gerektirmeyeceğine (9. HD. 22.01.1998 tarih, 1997/21626 E, 1998/403 K) ilişkin karar ve uygulamalarına da ayrıca işaret edilmek gerekir.

SONUÇ

Sonuç olarak Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin

söz konusu kararı önceki içtihatlarıyla da tutarlı, istikrarlı ve isabetlidir. Ancak, yasal düzenlemenin lafzı nedeniyle oluşabilecek tereddütleri ortadan kaldırmak açısından Yargıtay görüşlerini de dikkate alan bir yasal değişiklik yapılmasının yararlı olacağı değerlendirilmektedir.